

BERILO

iz

Koledarčka za leto 1861.

Izdala

družba sv. Mohora.

V Celovcu 1863.

Natisnil J. Leon.

BRITISH

62971

Koledarčka za leto 1864.

London

Druckers v. Mohr

0300 24628

V Ljubljani 1863.

Druckers v. Mohr

Sv. Mohor, Slovincov prvi apostelj.

Naša družba se imenuje družba ali bratovščina sv. Mohora; sv. Mohor je toraj njen patron in vseh družnikov poseben priporočnik. Da bo pa vsak družnik zvedil, kdo je bil sv. Mohor, kdaj je živel in kakó je postal za nas Slovence največi dobrotnik, zató naj stojí koj na prvem mestu družbinega koledarčka kratek življenjepis tega svetnika, ki se po vsi pravici more imenovati prvi apostelj Slovincom.

Bilo je svoje dni Oglej (Aquileja) imenitno mesto na bregu jadranskega morja. Pervo za Rimom je slovelo v zahodnih deželah; njegovo bogastvo in veljava je bila na glasu po vsem tedanjem svetu. Prebivavci so bili večidel Sloveni, pa še v zmote malikovavstva in nejevere zakovani.

Ko je l. 46 po Kristusovem rojstvu sv. evangelist Marka, tovarš in učenec sv. Petra, tudi v Oglejsko mesto pripridigal, je živel v Ogleju pošten in razumen meščan, ki so ga Mo-

h o r j a ali H e r m a g o r a klicali. Slišati sv. Marka božje nauke, se dá kerstiti in postane njegov naj zvestejši učenec. On se podá s svetim Markom v poglavno mesto Rim, kjer ga je sv. Peter posvetil, ter ga apostoljskega škofa Ogleju in sosednjim deželam poslal. Nevtrudljivo je učil in svoje nauke s čudeži terdil ter veliko Oglejčanov spreobernal. Prav lepo je jela v Ogleju keršanska vera cveteti in kmalo se je razoznanila po tujcih, ki jih je bilo v tem mestu obilno število, tudi med sosednje ljudstva. Takó se je bila napravila steza apostoljskim možém tudi v naše kraje. Kmaló se je glasila božja beseda po sedanjem Primorju, po Kranju in Gorotanu, po Štajerju noter na Hrovaško in Ogersko stran. Malikovanje je čedalje bolj obnemagovalo in nova zarja svete vere zasije našim sprednikom po nevtrudljivih prizadevah sv. Mohorja in njegovega pomočnika sv. Fortunata.

Blizo dvajset let je sv. Mohor nevtrudljivo delal v vinogradu Gospodovem; tersje vernih je lepo ozelenelo in prav terdne korenine je že pognala sv. vera, kar kervolok Nero, rimski cesar, hud vihar zažene zoper kristjane po vseh rimskih deželah in tudi zoper Oglejsko cerkev. V Rimu je dal sv. Petra križati, sv. Pavla ob glavo djati in še mnogo vernih neusmiljeno pomoriti; pa tudi po drugih krajih so začeli kristjane kervavo preganjati.

V Ogleju je zapovedoval tisti čas Sebast, človek hudoben in kerviželjen, kakor sam Neron, njegov gospod. Da bi se cesarju prikupil, začne tudi on kristjane preganjati in nauk svete vere zatirati. — Bile so v Ogleju štiri bogaboječe device Eufemija, Rotija, Tekla in Erazma, hčeri terdega malikovavca Valencija, ktere je sv. Mohor v pravi veri podučil, kerstil in Jezusu neveste posvetil. Oče hoče stareji dve omožiti; pa terdno mu odgovorite, da ste zaročene že drugemu ženinu, Jezusu Kristusu. Ves v jezi bi ji bil serditi oče koj umoril, ko bi se mu ne bile odtegnile h keršanskemu stricu Valentinianu. Oče ji dohiti in ji z bratovimi hčerami vred, ki so tudi bile kristjane, zgrabi in pred sodnika tira. Nevsmiljeno jih raztepó, persi jim odrežejo, z železnimi grebeni jih tergajo in na sodnikovo povelje razmesarjene po mestu gonijo. Pa Jezus, njih ženin, se jih usmili ter jim pošlje pomočnika, ki jih čudno ozdravi in zasramovanja obvarje. Ljudstvo, to viditi, Boga hvali in veselo device spremlja. — Pa terdovratnega sodnika ne gane čudno ozdravljenje; on jih k smerti obsodi in lastnemu očetu jih umoriti ukaže. Grozovitni oče jih verže v tamen stolp, jim z lastno rokó glave poseka, njih trupla pa pomeče skoz lino v vodo Natiso, ki je memo zidovja tekla. Pa zdaj vstane huda nevihta, strela treši v kervavi stolp, ubije nevsmiljenega očeta in ž njim vred tudi rabeljne

vpepelí. Sv. Mohor in Valentinian, mučenicam stric, gresta po noči svetih trupel iskat. Mladenča dva jih jima v čolnici naproti pripeljeta in, ko jih jima izročita, spet zgineta. Sv. Mohor in Valentinian jih spodobno v Valentinianovem poslopju pokopljeta in nad njih grobom altar postavitá, na katerem se je potem sv. maša služila. Še kažejo na tem mestu čedno kapelico, svetim devicam in mučenicam posvečeno.

Častita smert Oglejskih devic je daleč okrog zaslovela; bila je njih prelita kri rodovitno seme keršanske vere. Število vernikov je vedno raslo, pa ž njimi vred tudi grozovitost terdovratnih malikovavcov. Tretjina Oglejčanov se je dala kerstiti: svoje malike so potrupili in malikovavske tempeljne zapustili. Sebast, oglejski poglavar, to viditi in od malikovavcov našuntan, ukaže sv. Mohorja v ječo pahniti in ga potem pred svoj sodni stol pripeljati. Odkritoserčno pové sv. Mohor, da služi že nad dvajset let pravemu Bogu, potem ko je slepoto malikovavstva spoznavši, zmoto in hudobijo malikov zavergel. To očitno pričevanje keršanskega imena sodnika toliko razkači, da ukaže apostoljskega moža do kervavega raztepstí, ga z železnimi grebeni tergati in ga po malem z gorečimi bakljami smoditi; poslednjič ga pa velí konju na rep privezati in ga po mestu vlačiti. Sv. Mohor pa stanovitno Kristusa hvali in Sebastu med očí pové, da ž njim kaj opravil ne bo, kajti

je njegova živa vera in pa goreča ljubezen do Jezusa veliko močnejša od njegovih še tako grozovitnih muk (marter).

Oglejčanom se sveti mož usmili, zagrozijo se sodniku in on reče jetničarju Poncianu sv. Mohorja zapreti. Sveti škof Boga v ječi hvali, moli in vsa ječa se razsvetlí. Rane mu toliko čudno pocelijo, da jetničar pred njega poklekne ter ga prosi, naj ga v keršanski veri podučí in kersti. Poncian zdaj po vsem mestu oznanuje, da je keršanska vera edino prava, ker jo toliko čudežev očitno spričuje. Ječa se sv. Mohorju v živo cerkev spremení: vse se krog njega ljudi tare, ktere učí in nad njimi čudeže dela. On spreoberne Gregorija, slovitega Oglejčana, kteremu je sina ozdravil, in pa Alesandrino, žlahtno gospo, kateri je pogled izprosil, pa tudi veliko drugih vsakega stanú in vsake starosti. Sveta vera je zdaj toliko lepše rasla, kolikor več je sv. Mohor za njo terpel. Temna ječa je bila božjemu služabniku rodovitno polje.

Malikovavec Sebast zve, da je sv. Mohor svojega diakona Fortunata za naslednika vernim odločil; zató ukaže tudi njega v železje ukovati in ga k sv. Mohorju uječiti; pa še več ljudi se je k svetima jetnikoma zberalo, da sta jih učé v pravi veri poterdila. Zdaj sklenejo malikovavci smert božjih služabnikov in Sebastá prisilijo, da ukaže sv. Mohorja in Fortunata ob glavo djati. Po noči

pošlje trinoga v ječo, ki zvestima spoznovavcoma glave odseka. Nju sveta trupla Poncian ohrani in žlahtna gospa Alesandrina ju s pomočjo Gregorjevo v svojo bližno njivo častito pokoplje.

Veliko lepih cerkev stoji njima na čast pozidanih na desni strani bistre Drave po gričih in dolinah; posebno pa Kranjska dežela ima sv. Mohorja in Fortunata za svoja prva priporočnika. Naj bota vseh Slovincov in posebno vseh družnikov pred božjim sedežem zvesta priprošnika!

Sv. Mohor in Fortunat, za nas Boga prosita!

2.

Papež Leon veliki pa Atila.

Rimska država, ki je toliko časa gospodarila blizo celemu svetu, je jela pešati, slabeti in omagovati. Rimljani, nekdanj tako krepek narod, so bili na vse strani popačeni in pokvarjeni. Bog je sklenil, da jih kaznuje, pa je pošiljal nad nje divje narode. Izmed vseh poglavarjev teh divjih narodov, ki so prihajali iz gozdov merzlih severnih krajev in se razlivali kakor dereča reka po rodovitnih poljanah južnih dežel, pa je bil najgroznejši Atila, imenovan šiba božja. On je skor po vsi Evropi divjal in lomastil, več kakor 500 mest je razdjal in požgal, in se je

hvalil, da, kamor njegov konj stopi, tam več trava ne raste.

Atila, sin Mandrov, je bil vladar hunskih narodov, ki so se naselili po Panoniji. Brata je umoril, da je on prišel na prestol. V kratkem je postal gospodar vseh dežel sedanje Nemčije in Rusije; Vandalci, Ostrogotci, Gepidci so se z njim združili in tako ga spoznali za samovladca vseh barbarov. — Franki in pa kos Galov so bili pod vodjem Merovejem, jutrova država pod Teodozijem mlajšim, večerna pa pod Valentinijanom III. Naj pred je bilo Teodoziju namenjeno čutiti orožje Atilovo. Ta je derl skozi Ilirijo v Teodozijeve dežele in je pokončeval z ognjem in mečem vse od Ponta Euksina noter do jadranskega morja. Teodozij zbere vojsko, da se mu v bran postavi; ali barbari so ga trikrat kervavo otepli in so sulji nad Carigrad, ki ga je razdora ubranilo samo visoko ozidje in to, da Atilove čete niso bile umetne mest oblegovati, in le s težkimi plačili jih je premogel, da so šli od Carigrada.

Vernivši se iz Gerškega in jutrovih krajev pelje Atila svoje čete nad Gale. Ali tukaj je merknila njegova zvezda pred vzhajajočo lučjo franške države: na poljanah Šampanjskih sta ga potolkla Aecij in Mérovej tako, da se mu je bilo treba verniti. Po poti je vse pokončeval, kar mu je naproti prišlo, potem pa je šel čez Alpe

na Laško. Samo eno mesto se mu je ustavilo, to je bil Oglej, ki ga je tri mesce obsedal, preden ga je predobil. Zato ga je pa tudi poplenil in požgal. Mesta Padova, Verona, Pavija pa so se raje podvergle. Živa duša ni mislila tega, da bi se mu postavila v bran, vse vse je bežalo. Valentinijana je nagnal strah, da je pobegnil v Raveno in se umeknil v Rim, kjer je hotel odreči se cesarstva. Dal je senatu in ljudstvu svet, da naj ž njim vred pobegne iz Italije, ali tega mu niso dopustili in ker ga ni bilo napraviti, da bi za orožje prijel in se branil, so mu svetovali, naj pa saj poskusi, da se z Atilom kako pogodi.

Takrat je bil za papeža Leon veliki, ki je bil zares velik, kar se tiče pobožnosti in skerbi za ohranjenje čiste vere proti krivoverstvu. Valentinijan ga k sebi pokliče pa mu reče: „Oče moj, vse beži in zapušča cesarja; s čim naj se uprem Atilu, temu barbaru, ki si je ves napuhnen dal priimek šiba božja? Ako je res, kakor je pač viditi, da ga je obudil Bog v svojem pravičnem serdu zato, da kaznuje človeštvo, vem, da ga ni moža, ki bi se temu nesrečnemu poslaniku uperl, ga ustavil in zarotil razun tebe samega, ki te nam je dal večni Bog po svoji milosti in dobroti. Tisti glas, tista zgovornost, ki je vedla zatreti krivoverstvo Evtihovo, vedla bo tudi potolažiti besnost tega divjega človeka. Daj, hiti mu

naproti in skušaj, kakor veš in znaš, da ga uto-
lažiš. Rim, ki je preživel napad Alarihov, ni
mogoče da bi prestal napada tega Atila. Daj,
reši državo in ljudstvo, saj si ti sam rekel: v
velikih nadlogah je dober pastir čredi naj večja
podpora.“ Na to odgovori Leon Valentinijanu:
„V kratkem mislim poskusiti, ali so resnične te
moje besede in bil bi prišel k tebi iz lastnega
nagiba, cesarja prosit za ravno to, kar si mi zdaj
zavkazal. Grem naproti divjim Hunom; z Bogom
ostani, cesar, in ne boj se za moje življenje; Bog
je čez me gospodar, Atila zoper mene nič ne
more.“

Kmalo po tem pogovoru gre sv. Leon iz
Rima, spremljata ga dva vradnika Avijen in Tri-
gecij. Prišli so k Atilu blizo Ravene na brodu
čez reko Minčij. Leon stopi k njemu, pa mu
reče: „Mogočni Atila! poslal me je k tebi cesar
in Rimsko ljudstvo, kdaj zapovedovavec sveta
kakor zdaj ti, milosti prosit. Prosim te tega
brez sramote, saj so oni moja čreda in za njo te
prosim, jaz sem pa služabnik božji, sluga Boga,
ki tiste povišuje, ki se ponižujejo, Boga, ki brani
slabe in dostikrat prevzetneže zapušča. Ne rabi
napek svoje moči, ne prevzemi te to, da se te
to nesrečno ljudstvo boji. Dosti naj ti bode, da
si vidil prosečega pred sebo poglavarja apostolske
cerkve in poslanca rimskega ljudstva. Izmed vseh

dogodkov, ki slavijo tvoje življenje, bode ta dogodek naj znamenitnejši in naj slavniji.“

Te besede sv. Leona, kakor bi jih bile nadzemeljske usta govorile, so Hunskega kralja tako presunile, da se dolgo ni mogel zavediti, pri čem je. Tudi terdijo svetopisci, da sta se nad sv. Leonom prikazala sv. Peter in Pavel, ki sta goreče meče vihtila in z gorečim obrazom Atilu kazala proti sevu, od kodar je prišel.

Atila groza prevzame in reče: „Kdor si koli, človek ali angelj, ti si rešil Rim in Italijo. Starček! ti si v enem hipu z malo besedami opravil, kar bi ne bil nikoli opravil Valentinijan in senat z vsemi vojskami. Hvali Boga, kateremu služiš; Atila pripoznava tebi in njemu zmago.“

Nekaj dni na to je bil mir podpisan. Atila se je vernil čez Alpe v Panonijo na Podonavje, kjer so ga neko jutro mertvega našli. Kri se mu je uderla, da je umerl.

Cerkev je spomin te dogodbe zapisala v svoje letopise; dogodilo se je pa to 452 let po Kristusovem rojstvu.

3.

Ura s kukavico.

(Resnična dogodba iz gornjega Štajerja).

Kedar zima mine in pride čas, da začne solnce tudi po gorah sneg topiti: takrat človek, ki ima za natorne lepотиje čutno serce, več ne more doma sedeti, ampak žene ga neka skrivna čudna moč na popotovanje. Tak sem tudi jaz, in nekega dne si dobim tovarša, pa jo udariva na Štajerske gore. Hodé po teh gorah, zaslišiva pastirsko žveglo. Greva za piskom in prideva k pastircu, ki je gnal koze s paše. Prašava ga, kje bi bila kaka kerčma, kjer bi mogla čez noč prebiti; pa nama reče: jaz tukaj blizo ne vem za nobeno kerčmo, ali če nočeta pod milim nebom prenočiti pa pojdita k mojemu dedu. Midva greva s pastircem in čez kake pol ure pridemo do lepe kmetije, ki se ji je prec vidilo, da takaj prebiva premožnost, marljivost in rednost. Stopimo v hišo. V zadnjem koncu je gorel ogenj, za veliko hrastovo mizo so pri večerji sedeli hlapci in dekle in so pridno zajemali iz sklede, iz ktere se je jed kadila; zraven je gorela na levsteku luč iz smerekovih in borovih tresk, spredaj pa je bila na kamni plošči za gospodarja in njegove jed pripravljena. Gospodar nama je prišel prijazno naprot in njegova

žena, zdrava in za nje leta dosti čedna, je skerbela za najino postrežbo. Nama se je vse kaj prilegalo, zlasti pa je nama tekel gospodarjev mošt prav ugodno po gerlu. Ravno smo bili prav vesele volje, kar začne ura s kukovico na steni dergati — in zakuka osem. Zdaj omolčí vsa družina; vsi sklenejo roké; stari moli kratko, pa srečno molitvico in ko je odmolil, zleze ena njegovih unukinj na stol in ovenča s cvetjem uro. Gospodar objame in poljubi ženo, potem se oberne k nama, ki sva se temu se vé da čudila, rekoč: Jelita gospoda, to se vama čudno zdi? Ali to se godi že pet in trideset let vsak večer. Jaz sem bil pet let oženjen, dva sinčeka sta mi že veselo skakljala okoli po travi, ko pride s to ljubo kukavico prvi nemir v hišo. Dobil sem mladega človeka iz Švabske dežele, ki je z urami po svetu hodil, pa je zablodil, v snegu obtičal in bil že na pol zmerznjen. Vzel sem ga sebó in mu stregel, kolikor se je dalo. Bil je, kakor pravijo, dobra poštena duša, samo da je bil nekoliko preglasen in moja žena ga nič kaj ni mogla terpeti. Ko je odhajal, vidil sem, da ga ni imel preveč okroglega v mošnjji, pa sem kupil to uro od njega — vse predrago, se ve da, je rekla moja. Švabca in ure ni mogla terpeti: Švabca, ker je mene z uro opeharil, ure pa, ker ji je zbudjala malega Jurčeka, pa je tako dolgo jezljala in mermrala, da sem bil prisiljen jo pod streho djati. Šlo je proti pomladi,

šel sem v bližnje selo po opravkih, vreme je bilo strašno gerdo, da sem moral celi dan proti volji v dolini ostati. Proti večeru grem gori proti domu vesel, da bom skorej na toplem v gorki hiši pri ženi in otrocih, kar mi pridejo naprot sosedje s žalostnimi obrazi in povedó, da se je utergal grozen plaz in zasul mi hišo in vse. Klobuk in palico trešim od sebe in skočim kakor ostreljen jelen proti domu. Ali tukaj ni bilo drugega kakor led, kamenje in sneg, in gledal sem in iskal zastonj mesta, kjer je poprej hiša stala. Vsi so, obžalovaje me, k meni tiščali, grebli smo in kopali in se potili na vse preterge, ali pravega mesta ni bilo moči najti. Vpil sem, klical, jokal, ali glasú izpod leda ni bilo od nikodar. Na zadnje sem mislil: vse je zastonj, pa sem padel na tla in jokal, kar zaslišim čisto tiho in votlo skozi debelo snežno odejo: kuku, kuku, osemkrat eno za drugim. Zdaj je bil kraj za gotovo najden. Kopali in grebli smo spet na vso moč in čez tri ure prikopljemo do dimnjaka. Jez plezam skozi njega na podstrešje, sosedje pa za menó in kmalo smo zaslišali jok in molitev žene in otrok. Vesel objamem rešene in s pomočjo sosedov smo do velike noči deli hišo do malega na poprejšnji stan in red. Zdaj pa se je spodobilo, da pride tudi ura s kukovico izpod strehe in djali smo jo na to častno mesto, kjer zdaj visi ljubljena in češčena že 35 let in vselej zvečer, kedar zakuka

osem, molimo zahvalno molitev in otroci si ne dajo vzeti, da bi je, dokler je kaj cvetlic, vsak večer ne ovenčali. V.

4.

Pijanec.

Bila je merzla noč zadnjega mesca v letu. Veter je pihal in sneg je šel, da je bilo groza. V revni hišici nekega mesta je sedela žena na zadnjem stolu, ki ji je še ostal. Skerbi, žalost in revščina so ji zorale po obrazu globoke brazde, vendar pa je bilo viditi, da je bila v deviški dobi lepa in ljubeznjiva. Pela je s slabim glasom mило pesmico, da bi zljajšala bolečine in mraz bolnemu detetu v naročju. Zraven nje je sedela puncika, v cunjah opravljena in trepetajoča od mraza in lakote, in se je mило premilo ozirala gor k materi, kakor bi želela od nje kaj imeti. Revna mati se ji je smehljala, da bi jo s tem potolažila; da bi pa pokazala, da solz ne toči, ki so ji s curkom po licu lile, reče z ljubeznjivim glasom: „Ljuba moja hčérka! kmal se verne Janezek in dobila boš večerjo.“ Ni še izgovorila, kar se odpró dveri in v hišo stopi Janezek, nje deset let stari sin in se je delal,

da bi bil kar moči veselega obraza, pa reče: „Štacunar mi ni hotel dati ne kruha ne derv in je rekel, da oče celi dan drugega ne delajo, kakor popivajo, dolgu pa od prejšnega tedna ne plačaje, brez denarja pa neče tako dolgo nič več dati, da stari dolga ne bo pla...“ Janezek ni mogel dalje govoriti, od žalostne bridkosti mu je beseda zastala in premenila se v glasen jok in stok. Nesrečni materi, ki je bilo sami tolažbe potreba, ni bilo olajšati bolečin sinu. Na zadnje vendar zbere vse svoje moči in reče: „Kaj nam je početi?... Jutri je nedelja in mi moramo vsi od revščine poginiti, če ti ne greš k stricu in ga prosiš. On se bo gotovo omečil, ko bo slišal, kakšna reva nas tare. Janezek je na vso moč skušal zakriti, kako nepovoljno mu je to opravilo, v lica je obledel ko merlič, noge so se mu jele šibiti in oči kaliti. „Oh preljuba mati,“ reče, „kaj ste mi zdaj zapovedali? iti k nečloveškemu stricu, da me spet iz hiše zapodi. K stricu ne grem nikakor ne, njega se bojim, kakor lakote in mraza... vse rad storim, k stricu pa ne grem po nobeni ceni ne.“ To reče in dene roke na oči in se vstopi v kot. Zdaj je bilo dolgo časa vse tiho, kar pregovori puncika in reče: „Mamica, vi ste rekli, da mi bote dali večerje, kakor hitro Janezek domu pride; Janezek je prišel, dajte mi, jaz sem hudo lačna in od včerajšnjega jutra še niste zakurili ne meni jesti dali, jaz ne morem

dalje več terpeti. Ali mamica, zakaj pa jočete v eno mer?" Nesrečna žena pritisne otroka na serce in odgovori s solzami. Janezek, ki mu ni nobena besedica male sestrice ušla, pride na to hitro iz kota kakor ves premenjen, nasloni se na mater in reče: „Odpustite mi, kar sem pred govoril, ali ne mučite me nikar s solzami, precej pojdem k stricu; tako nečloveško terdoserčen, kakor je včeraj bil, danes saj ne bode. Prosite za me, da ne omagam, pojdem in prinesel bom kruha in derv.“

Mati zavolj solz ni mogla na to nič reči. Janezek je šel, žena pa je pokleknila in molila in solze so ji kapale na otročiča. Zunaj je tulil vihar še bolj kakor do zdaj in snega je že precej debelo ležalo. Janezek pa, namesto da bi bil šel k stricu, je hodil po ulicah od hiše do hiše in terkal na vsake vrata in prosil za mater, bratca in sestrico kruha in derv za drugi dan. V bližnjem turnu je že ura enajst udarila, in še vedno je čakala nesrečna žena sinú, da bi se vernil; kedar je kaj zašumelo, je mislila, da on gre, kajti od strica bi bil že trikrat lahko prišel. Na zadnje vendar le pride in prinese kruha in derv. Ni poslušal matere, ko ga je hvalila, ni povedal, koliko hiš je moral obiti, in od koliko hiš so ga spodili z zmerjanjem in psovanjem, da niso volje pijančeve družine živiti in da je moral terd od mraza in lakote klečé prositi za kruh in derva,

ki jih je prinesel. Začudil se je in padel v nezavest in materi v naročje. Čez nekaj časa se zave, pogleda in reče: „Ljuba mati! zakaj pa jočete? ali zato, ker imate danes sina na zemlji, ki bo jutri v nebesih? Zato nikar ne jokajte, zapustil bom kmal ta svet in revščino na njem in šel v lepe nebesa, ki sva se tolikrat od njih pogovarjala. Čutim, da nimam dolgo več živeti, smert se mi hitro približuje, ali samo eno mi dela, da se s težo ločim iz te doline solz, in to je, da se bom moral od vas razdružiti. Oh, ko bi vas pač mogel s seboj vzeti!... ali mislim da pridite kmal za mano!“ To izreče, nagne glavico in mati je držala v rokah dete mrtvo. Lakota, mraz in vsake verste pretežnosti so mu sterile mlado serce. Materi prejdejo moči, brez besede se nagne čez dete in človek bi mislil, da je tudi ona dušo izdihnila in slovo za vselej vzela od revščine in bridkosti tega življenja. Tako je dolgo časa ležala in držala mrtvo dete v naročju. Kar se odpró dveri in v hišo priopoteče pijan mož kakih trideset let star. Gleda okoli sebe z debelimi kalnimi očmi, da bi se zavedel kje je. Zdaj zagleda ženo, pa jo prime za ramo in strese in prebudi iz nezavesti. Zdihne, pogleda, vstane in pokaže možu mrtvo truplo pervorojenega sina, rekoč: „Tu si ga poglej, ki si ga umoril, pošast ti! Vedi, da si ti porinil meč v serce temu nedolžnemu otroku. — Ti

pijani oče si skopal grob mojemu ljubemu sinu, pahnil si otroka v nesrečo in ranil serce svoje žene, ki si prisegel pri božjem oltarja jo osrečiti.“

Nesrečni mož ni mogel besedice pregovoriti. Pijanost ga je minula, da je vidil nesrečo, ki jo je napravil; ali da bi revo in to prigodbo pozabil, kaj menite, kaj je naredil? Pregovor pravi: pijanec se preoberne, kedar se v graben zverne; — šel je v bližnjo oštarijo, pa se je za zadnje krajcarje, ki jih je še od tedenskega plačila imel, iznova napil.

Pa kmalo ga zadene kazen božja. Nekega dne se ga zopet do dobrega nažre. Ko do neke bervi priopoteče, se zverne v dereči potok in bilo je po njem. Kakoršno življenje, taka smert.

Ta resnična zgodba naj bo svarilo vsem, ki ga preradi lukajo.

5.

Smert za domovino.

Kdo se ne spominja — serčno žalosten — kervavih dni leta 1848? Avstrijske ljudstva so vstale, in slepe želje so jih vodile — ne do sreče zlate, po kateri so hrepenili, ampak divji

plamen jih je goljufal; zakaj duše so gorele, ali pameti je manjkalo, manjkalo je svetih postav. — Prostost! je vsakdo kričal, ali pri vsem tem bi bil rad, da bi njegova beseda po vsem svetu bila obveljala. In take zmote so cuzile žlahno kri avstrijskih narodov, zakaj kri je preveč vrela: po pameti nihče ni ravnati hotel. Če je kdo svaril, če je pregovarjal, da brez postav ni življenja, — gorje mu je bilo. — In v tacihi časih se ni treba čuditi, če je marsikteremu možu za glavo šlo, ki je resnico govoril, ki se je potoegoval za pravico.

Grof Eugen Cih i bil je mož žlahnega serca in bistre glave. Še mlad se je bil pridružil ogerski prekuciji; ali ko je vidil, kako prekucneži postave zaničujejo, kako prostost oznanujejo in vendar le s kervavo roko segajo po svetih pravicah svojega naroda, ko je vidil, kako povsod neumnost obveljava, se je odpovedal taki tovaršiji, in je začel zagovarjati pravice cesarjeve. Prosto-
dušno je grajal vse krivice, katerih se je nova vlada vdeležila, in grajal možé, ki brezskerbno svoj narod v nesrečo pripravljajo; vse je skusil, da bi bil ogersko ljudstvo obvaroval novih pregreh in večé nesreče, pa vse njegovo prizadevanje je bilo zastonj. Odstopil je tedaj, in se je podal žalostnega serca na svoj dom, in se ni več menil za prekucijo in novo vlado. — Ob koncu septembra 1848 se prikaže junaški ban

Jelačić s svojo armado na Ogerskem. Akoravno je Cihri hrabrega Jelačića globoko spoštoval in častil, se vendar ni smel ž njim pečati. Nevarnosti so ga obdajale na njegovem domu; ali vendar se ni dal prijateljem pregovoriti, da bi bil zapustil ljubo ženko in svojo drago in zvesto družino. Torej si je izprosil od Jelačića pismo, ki bi ga varovalo pred serditimi vojšaki, ktere je pot memo njegovega gradú peljala. — Ta prijaznost z Jelačićem mu je smert pripravila! Ko se je od Jelačićevega ležišča domú v Kaloš peljal, so ga zdivjani Ogerski vojšaki vjeli in sodbi izročili. Žalostna osoda ga je pričakovala; zakaj sodniki so bili njegovi sovražniki. Eden izmed njih bil je neki Šalaj, pred njegov služabnik, kterega je zavolj goljufije spodil, eden neki Copf, kterega je bil sam izredil, in ki se černe nehvaležnosti sramoval ni. — Ti sodniki ga še najmanj krivice niso mogli obtožiti, ali pogovor z Jelačićem je bil dosti: Cihri je bil „izdajavec domovine“ spoznan in v smert obsojen. — Zastonj je prosil, naj bi ga kot vojšaka ustrelili, prosil je, naj bi še poprej s svojo drago ženo govoril, naj bi zveste služabnike še obdaroval, ali sodniki so spoznali, da premoženje ni več njegovo, da je ljudstvu zapadlo. — Gledati je moral, kako so mu vislice postavljali: slekli so ga in ga kot sužnega vlačili semtertje: ali on se ni strašil smertnih muk, do zadnjega dihljeja je bil terden,

in ravno pred smertjo je zaklical: „Umerjem po nedolžnem! vselej sem goreče ljubil svojo domovino, naj bo moja kri zadnja, ki se preлива, naj bi domovini pravo srečo rodila!“ — To so bile njegove poslednje besede, in — verv okoli vratu — se je zazibal v večnost, nedolžen, brez slovesa od svojih dragih. — Nobenega spomina mu niso postavili, še mertvaške truge mu privošili niso! Pa saj je ljubezen do resnice in pravice naj lepši spomin, in tak spomin, taka slava večno živi.

6.

Pot skozi življenje.

Bil je človek, ki je slišal od nekega mesta, ki ga ljudje niso mogli prehvaliti. Vzame palico v roko pa gre tega mesta iskat, češ tam bom našel srečo za vselej. Pot ga pripelje na zelen travnik, kjer se je cesta na toliko strani delila, da ni vedil, po kateri bi šel. Misli in premišlja, kar stopi k njemu prijazen starček, pa ga praša, kam bi rad šel? Reče mu, da v to in to mesto, in starec se mu ponudi za kažipota, če bo hotel zmirom za njim hoditi in šla sta skupaj. Bilo je še zjutraj zgodaj. Solnce je prijetno sijalo,

tičice so pod nebom pele, vstran so šumljali potočiči in travnik se je lesketal v jutranji rosi. Oh, kako je to lepo! klikne popotnik ves vesel, kako je lep ta kraj in kako prijetna pot, ki po nji greva! Ali komaj je to izustil, že je začel pot prihajati nekoliko neraven in težaven. Več se ni vil, kakor dozdej, skozi cvetlice, ampak po bodečem ternju, in kdaj pa kdaj se je čisto zgubil v debelem pesku in se spet pokazal na kakih subih kamnih tleh. Solnce je stopalo više in više in jelo je hudo pripekati. Zdaj se bližata stermi gori in popotnika groza obhaja, ko jo le zagleda. Jame omahovati in praša kažipota, ali bi ne bile mogoče pod goro okoli iti, ker v taki vročini čez goro hoditi je skoraj nemogoče. O pač, reče starček, koj tod le je steza okoli gore. Že marsikter me je tukaj popustil in šel na to stransko pot, ali nobeden še ni prišel v taisto mesto, kamor je bil, kakor ti zdaj, namenjen. Če hočeš, pojdi tudi ti na pot, če pa meniš, da ti jaz dobro želim, pa hodi z menoj. Popotnik gre za starcom in, ko prideta v goro, vidi, da ni tako težavna pot, kakor si je zdolaj mislil, pa je vendar le počakoval in počival, toda kažipot mu je vedno prigovarjal in mu serce delal. Kmalo prideta na verh. Tukaj pregledata vso pot, ki sta jo prehodila in vidita tudi, da se steza pod goro zmirom bolje od pravega pota umika in pelje do groznega prepada, ki se vidi

z gore, s pota pa ga ni moči viditi. Pred njima se razprostrè prijetna dolina, za katero se pa prikazuje mnogo visokih hribov. Kmalo prideta v dol, sedeta pod drevo, počivata in se krepčata s hladno vodico in z zrelim sadjem, ki ga obirata z drevesa skoraj brez težave. „Tako prijeten je vžitek in počitek po delu, reče starec, ali nič manj prijetno ni delo po vžitku in počitku; daj, stopiva na noge pa greva dalje, iti nama bo še čez dokaj hribov.“ — Zdaj sta lahko hodila čez sterme hribe in po prijaznih dolinah in, kedar sta zvečer nočila, sta lahko spala, saj sta po dnevu daleč prišla in dokaj pota storila. Popotnik je kažipotu zmirom bolj upal in ne bi ga bil nikakor več zapustil in če bi mu bilo za njim skozi ogenj iti. Nekega dne je bilo tako lepo vedro vreme in vse okoli nju tako mirno in tiho; imela sta danes gerdo težavno pot in zdaj sta šla po zeleni planjavi, kjer je mila sapica pihljala in jima pot s čela ohlajala. Zdaj se ozre starec prijazno v popotnika, rekoč: „Kmalo se bo najina pot končala, in, preden boš mislil, bova v ljubem mestu, kjer te tvoji prijatelji, ki jih boš tam dobil, že veseli pričakujejo. Ali ne boj se! iti morava še skozi temno dolino, kjer ni dneva ne solnca in pot pod nogami uhaja; toda derži se mene neboječe in prišla bova srečno na drugo stran. Kmalo prideta do temne doline, primeta se za roke in srečno dalje stopata. Tema

postane, da eden družega ne vidita, pod nogama jima tal zmanjkuje ali, ker se ne strašita, prideta srečno na drugo stran. Tu pa vstane na enkrat lepo solnce, naredi se bel dan in bila sta pred zaželjenim neizrečeno lepim mestom.

Človek, ki se čednosti in kreposti dá voditi po potu dolžnosti, naj bo še tako neraven in težaven, premaga groze smerti in pride v kraj neminijočega zveličanja.

7.

Moje želje.

O da bi iz solz doline
 Našel pot v presrečni kraj,
 V kraj, kjer vsaka tuga mine,
 V domovino pravo taj!
 Če imel bi perutnice,
 Bi se vzdignil čez goré,
 Da bi našel tam gorice,
 Z rajskim cvetjem zaljšane!

Črna megla polje krije,
 Pa razsaja hud vihar,
 Redko milo sonce sije,
 Redko greje zemljo žar;
 Strast se s strastjo le vojskuje,
 Žalost, jok, nemir rodi,
 Moč telesa spodkopuje,
 Da se v črni grob zvali.

Tam veselje le kraljuje,
 Tam ljubezen je domá,
 Jok in stok se tam ne čuje,
 Solz nobeden ne pozná.
 Oj pa gore in pečine
 Branijo mi v srečni kraj
 Poleteti 'z solz doline
 V domovino rajsko taj!

Če imel bi perutnice,
 Bi se vzdignil v modri zrak,
 Da bi našel te gorice,
 Da bi našel srečni tlak;
 Solz zapustil bi dolino,
 In na hip bi se podal
 Tje v prelepo domovino,
 Tam se večno radoval.

Perutnice mile! klite,
 Klite 'z mojega serca!
 Pa me kviško povzdignite
 V rajski vert iz solz morja!
 O kak željno pričakuje
 Moja duša le trenut,
 Da se ji teló razsuje
 V prašne zemlje prvi sut.

J. Frankolski.

Devica na razpotju.

Nek oćak prařal je kdaj prav pobožno devico, kako da se je odpovedala goljuřivemu svetu, kako da si je izbrala izmed toliko sladkosti ternjevo pot, ki do ćednosti pelje? Devica pa mu je takole odgovorila: „Ćastiti moř! Moj oće so bili pobořen starček, serce so imeli verlo dobro in milo; vse, kar so poćenjali, so dobro premislili. Dokler so bili terdni, so pridno pridno delali in nas pošteno redili. Ali bili so zlo řibke postave in zmirom bolehnj. Zadnjć jih je huda bolezen podrobila in jih reřila vseh teřav in nadlog: smert mi je pobrala dobrega oćeta. Kako ćisto drugaćna so bili moja mati! Nikdar niso bolehalj, nikdar niso bili slabotni do svoje smerti — clo smert oćetova jih ni sila zadela: greřili so zdaj kot pred, ni jih strařilo većno řivljenje, in greřnica so tudi greřno umerli.

Bila sem že odrařćena, ko sem zgubila svojo mater. Srećno sem se ogibala vseh skuřnjav, ali skuřnjave so bile zmirom sladkeje, zmirom so me bolj vabile, in skor bi bila djala sama sebi: boljše je, grehu se vdati in veselo řiveti, kot se truditi in iskati teřav in nadlog, ktere ćednost pripravlja. — In tako sem premiřljevala nekega dne zvećer, ali bi se po pobořnem oćetu

ali pa po grešni svoji materi ravnala, in ko takó premišljudem, me spanje posili. In čudne sanje me začenjajo motiti. Prikazal se mi je v sanjah nek častit mož, ki me je jezno prašal: Povej dekle, kako misliš? Strašila sem se in molčala. In vdrugokrat me je prašal in nisem si upala se zmeziti in ko me tretjokrat praša, se vsa zgibljudem in pravim: ne vem, kaj da meniš. — In on me opomni vsega, kako so moj oče živeli in kako so živeli moja mati, in jaz ga solzna prosim, naj mi odpusti, ker sem dvomila. On pa je djal: „Pojdi in glej, kako se tvojemu očetu godí in kako tvoji materi.“ Govoré me primé za roko in me pelje naprej. Prideva v lep vert, kjer so zale cvetke cvetele, kjer je drevje žlahno sadje rodilo. Vsa planjava bila je krasna, prekrasna. In vsred vse te lepote vidim očeta, ki so me urno objeli in me na svoje serce pritiskali, vmes pa so pogosto mi djali: „Ljuba hčerka, dobra draga hčerka: hodi po taki poti, kot sem jaz hodil in spet se enkrat tukaj snideva.“ — O kak sem prosila, naj pri njih ostanem; ali mož, ki me je spremljal, je djal: „Le pojdi še z menoj in glej, kakó se tvoji materi godi.“ In stopam malo dalje in strašno se odpre pred menoj: v globini je gorel grozoviten ogenj in v ognju sem vidila, ah! svojo mater; roke so proti meni stekali in strašno vpili: gorjé gorjé mi! Zavaljo mojih grehov me je Bog semkaj pahnul; hude kače me pikajo in

plamen grozno peče. Nisem verovala, da Bog tako kaznuje, smešno se mi je zdelo, če je kdo pobožno živel; zdaj terpim, terpim neizrečeno. O hči, zdaj mi poverni, če sem ti kdaj kaj dobrega storila: usmili se me, usmili se, terpljenje je grozovitno. — In spet so stegali roke: ali jaz jim pomagati nisem mogla.

V serce me je peklo vse to: jela sem bridko jokati in stokati, da je moj jok in stok vse hišne zbudil, ali sklenila sem tudi, da hočem pobožno živeti, da hočem tako živeti, kakor so živeli moj oče. — Zvesto sem spolnovala svojo prisego, in upam, da mi ves trud obilno unkraj poplača moj ženin Jezus Kristus.

Ljube dekleta! menda ne boste še čakale, da vas kake take sanje ostrašijo. Sveta vera nam pravi, da sta greh in terpljenje brata, da sta čednost in večna sreča sestri? Vbogajte Jezusa, ki vas je izbral svoje neveste, ne zaničujte njegovih postav in naukov, in prosite, naj vam da moč, da boste živele, kakor je njemu všeče. Molite, kakor je molila sveta

Katarina Ženeška, ki je takole prosila: O Kristus, Ti moja ljubezen! Vse rada terpim, ali strašno bi mi bilo, ko bi tebe razžalila. Prosim tedaj, pošlji mi vse druge križe in težave, le ne daj, da bi tebe razžalila.

V. L.

9.

Nevesta slovó jemlje.

Zvon že vabi, ura je dotekla,
 Vzela zadnje bom od vas slovó:
 Kaj bi vam, preljubi oče, rekla,
 Ki ljubili ste me premočnó?
 Večno bom ostala vam dolžnica
 Za obilnost vseh vaših darov,
 Bog vam plačaj in nebes Kraljica!
 Zdaj pa prosim še za blagoslov.

Oh, in vam, preljubeznjiva mati,
 Ki ste imeli serca moj'ga ključ,
 Moram zdaj v slovó roko podati,
 Vam, ki svetih čednost ste mi luč,
 Zgodaj že ste bili mi prižgali
 Plamen blažene pobožnosti,
 Mi ko angelj skerbno varovali
 Belo lilijo svete čistosti.

Naj vam Bog neskončno to dobroto,
 To goreče moje so željé,
 Naj poverne vam nebeško doto,
 Ki ste mi vsadili jo v sercé;
 Prosim pa, še v cerkev me spremite,
 Kjer stopila bodem pred oltar,
 Z mano serčno tam Boga prosite,
 Da bi še sijal mi sreče žar!

Ino bratje vi, ve sestre moje!
 Britka mi od vas ločitev je,
 Spomnite se vselej sestre svoje,
 Saj ljubila vas bo vedno še. —
 Vam tud', ki ste k meni v vas hodile,
 Tovaršice, zdaj rokó podam,
 Zveste ste prijateljice mi bile —
 Toraj srečno, Bog poverni vam!

In tako zročim se te tebi rada,
 Ženin, ki si me družico 'zbral;
 Da mi zvest boš, mi je sladka nada,
 Zvest o času radost in težav.
 Da! le smert bo naji razločila,
 In ko bo zapel trobente glas,
 V raju bova zopet se sklenila
 Med presrečnimi za večni čas!

A. O.

10.

Popotnica.

Premožen oče je dal svojemu sinu, ki se je odpravljaj po svetu, sledeče nauke za popotnico:
 „Ljubi moj sin! Bog me je blagoslovil; brez groša sem začel, zdaj sem zamožen meščan in v časti pred ljudmi. Kar sem vidil, vse sem na drobno ogledoval in prevdarjal. To mi je naj več pomagalo. Marsikoga poznam, ki je šel Jurček po svetu in je prišel spet Jurček nazaj.“

„Kakor človeka po licu, tako spoznaš mesto in vas po zunanji podobi.“

„Kjer najdeš veliko pivnic in kerčem, tam je malo varčnosti in hišne sreče, toliko več pa siromaštva in beračije.“

„Kjer najdeš veliko kočij po cesti, pa slabe pota, kjer trava po ulicah raste, tam se ne mudi in zderžuj, da ne postaneš nemarnež in zanikernež, kakor so prebivavci tistega kraja.“

„Kjer vidiš veliko devic bledih in velih lic, tam je veliko veselega šundra, pa malo delavnosti.“

„Ne sodi ljudi po suknji in gostivnic po napisu: „Tu je vse dobro.“ Poštenjaku ni mar nečimernega lišpa, in najboljše vino najdeš tam, kjer ga točijo brez hvalnih napisov.“

„Hočeš li zvediti, ali je kako mesto veliko ali majheno, ne hodi na stolpe in druge visočine; pazi le na to, ali ljudje na ulicah pogosto postajajo in eden drugega pozdravljajo. Več ko vidiš mahanja s klobuki, toliko manjše je mesto.“

„Kjer vidiš lepe ceste, veliko sadnega drevja, dobro obdelane polja, snažnost in čistost v hišah in pred hišami, serčno sprejemanje gostov, kjer nadležni berači ne obsipljejo cest, kjer vidiš krastoto in obilnost v občinskih stavbah, čistost in ponižnost pa v osebejnih pohištvi: tam so ljudje, ki imajo glavo in serce na pravem mestu.“

„Kjer je veliko zdravnikov in dohtarjev, tam se vari boleznin in pravde.“

„Hvali, kar je hvale vrednega, posnemaj dobre dela, greh in hude dela pa sovraži iz vse svoje duše: Tako boš srečen na tem in na unem svetu.“

11.

Podoba device Marije pred c. k. orožnico na Dunaju.

Dan 6. oktobra leta 1848 bil je čern dan v avstrijski zgodovini. Dunajčani so se vzdignili zoper cesarja in grozno se je širila prekucija po celem mestu. Ker je pa prebivavcom še orožja manjkalo, so hruli puntarji proti cesarski orožnici, in so jo hteli oropati. Terdo se je branila mala trumica vojakov cesarskih in puntarji so silno pritiskali. Streljali so iz topov in pušk ravno proti vratom orožnice, in ves zid je bil kot obsejan s krogli. Ali nad vratmi stoji pobožna podoba matere božje s Kristusom, in zakaj bi ne verjeli, da je Bog čudež storil! Podoba je ostala cela, še šipe, ki so jo obdajale, niso kar nič poškodovane bile. Tik podobe je bilo vse černo samih krogel, podoba pa cela, ali ni tega posebna moč božja storila? — Ko je drugega dne po ti strašni noči milo solnce zasijalo in čudno oblilo s svojo svetlobo neomadeževano podobo, se je marsikomu serce streslo, in šel je domú in se poboljšal.

To majhno znamenje, glej, je Bog ljudem poslal, ki so še iskrico ljubezni do Boga in domovine imeli, in s tim majhnim znamenjem je obvaroval mersikoga hudih nasledkov.

12.

Moder svèt.

Bil je puščavnik, ki so ga neprenehoma skušnjave obhajale, da mu je nazadnje vse serce upadlo in je zanemarjal vse klošterske opravila. Rad bi se bil poboljšal ali iz gole žalosti ni mogel, pa je rekel: nikoli več ne bom tak, kakor sem bil nekaj! Kmal potem pride vkup s starim očetom in njemu potoži svoje stanje. Stari ga posluša, tolaži ga in pové mu tole priliko: Bil je mož, imel je njive, pa jih je tako zanemaril, da jih je na zadnje čez in čez samo ternje zaraslo. Kar mu na enkrat na misel pade, kakšna škoda je to, pa sklene njive spet obdelovati in reče sinu: Idi na polje in očisti njive. Sin gre, ali ker vidi toliko ternja, upade mu serce in zdihne: Kako dolgo bi moral to delati, preden bi vse to potrebil! Pa leže na tla in zaspí. To ponavlja več dni. Oče pa gre

enkrat na polje gledat, koliko je že kaj sin opravil, in ker vidi, da je še vse celó, reče sinu: zakaj toliko časa nisi nič potrebil? Žalostno odgovori: Ko sem hotel trebiti začeti, pregledal sem toliko množico ternja, pa mi je serce upadlo in nisem se mogel dela lotiti od žalosti sem padel na tla in zaspal. Oče pa mu reče: Sin moj, obdelaj vsaki dan le toliko njive, kolikor je s truplom pokriješ, če se na tla vležeš, pa bo delo s časoma gotovo in serce ti ne bo več upadalo. In sin je storil, kakor mu je oče svetoval, njive so bile v kratkem potrebljene in so spet rodovitne postale. Ravno tako stori tudi ti, ljubi brat; delaj polagoma in ne boš opešal in božja milost te bo spet privedla na poprejšnje stanje in red. Puščavnika je to močno potolažilo, šel je in obdeloval zaraščeno njivo duše s poterpljenjem, dobil je mir in napredoval je dan za dnem po milosti božji.

Opat Lucij in puščavniki.

Nekaj bratov gre opata Lucija obiskat. On jih praša, kaj imajo opraviti in kaj delajo. Odgovoré mu, da se z nobenim rokodelom ne pe-

čajo, ampak molijo brez prenehanja po uku sv. apostelna Pavla. Luciju ta odgovor ni bil po volji, pa jih dalje praša rekoč: Ali tudi o svojem času, kedar je treba, ne jeste? In ko so mu odgovorili, se vé da tudi to morajo delati, reče: kdo pa takrat, kedar jeste za vas moli? Na to mu niso vedili nič odgovoriti. Opat pa še enkrat popraša: Ali tudi spite? in ko so rekli, da tudi, jih spet popraša: Kdo pa takrat, kedar spite, za vas moli? Pa mu spet niso vedili nič odgovoriti.

Opat pa jim reče: Bratje moji! ne zamerite, vi ne delate to, kar ste rekli in niste razumeli Pavlov nauk. Poznam ga brata, ki z rokami dela in vendar zmirom moli. Od jutra do gotovega časa namaka palmovo listje, spleta konopce in vervce in druge stvari iz njega in pri tem delu prepeva iz psalmov eno ali drugo verstico, naj rajše pa tole: Smili se me, o Gospod, po tvoji milosti! In kedar splete kako korbico ali vervco in jo prodá, si kupi živeža, kar je treba; kar pa ostane, dá revežem in ubogim, in tako tečas, kedar on jé ali spi, molijo reveži in ubogi neprenehoma za njegovo grešno dušo. Pojdite, bratje moje moji, in delajte tudi vi tako.

Trojen smeh.

Star puščavnik v sciških gozdih je zbolel na smert in je ležal v mali ozki posteljci iz slame in bičja. Bratje so prišli in stopili okoli njega in začeli jokati, kakor bi bil že mertev. Kar na enkrat odpre oči in se nasmeja, in to stori trikrat zapored. Bratje se začudijo, pa ga prašajo, zakaj se je smejal, ker vidi, da vsi zavolj njega jokajo. On jim reče: Pervič sem se smejal, ker sem opazil, da se vsi smerti bojite; v drugo sem se smejal, ker vidim, da noben izmed vas še ni na smert pripravljen, kakor da bi vam ne bila zdaj in še za dolgo časa nič mar, in da bi vam nikoli nič ne mogla storiti; v tretje pa sem se smejal zato, ker je zdaj mojega dela konec in grem iz žalosti v veselje.

Verske jagode.

1. Vsak človek je rojen vojšak, ki ima dovolj vojske, ako ne z drugimi, pa dokaj s seboj.
2. Bolj strežeš svojim željam, manj si sam svoj, manj še božji.

3. Bolj ti sreča streže, bolj si jo zavarovaj z milošino.

4. Dobra vest je tisti prezlati strelovod, na katerem se vsa nesreča razbija.

5. Kar je pri ljudéh pametno in šega, ni pred Bogom vselaj prav. Le sv. vere luč pamet prav razsvetljuje.

6. Česar naša pamet ne dospè, to zato ni nemogoče.

7. Pravičnih terpljenje mora za njih pobožnost in blaženost velik pripomoček biti, ker mila previdnost božja sto in stotero pravičnih skušava.

8. Časti se uklanja telo, poštenosti pa tudi serce.

9. Bolj se gledaš, bolj se vidiš,
 Bolj se vidiš, bolj se poznaš,
 Bolj se poznaš, manj se ceniš,
 Manj se ceniš, bolj boš moder.

10. Naj nespametni psi na solnce lajajo, kolikor jim je drago, — solnce le sveti in greje. Naj neverci sv. resnico, kakor bodi zavdarjajo, ona jim bo le resnica, ktera zmote podi, revne tolaži, k dobremu primarja, hudega varje in v zadregi svojo osrečivno roko vsakemu podaja, ki v njo zaupno verje. Živkov.

16.

Vravec in konj.**Vravec.**

Konjiček! v jasliah dosti 'maš,
 Al meni kaj pobrati daš?
 Saj dva, al eno zernice. —
 Lahko se boš nasitil še!

Konjiček.

Prederzni ptič, tak vzemi le,
 Imava dosti kerme te.

In skupaj jesta kar oba,
 Potrebe nič ne terpita.

In vroče leto je prišlo,
 Se hudih muh ni manjkalo,
 Pa vravec pridno jih lovi,
 Da konj nadleže ne terpi.

A. Praprotnik.

17.

Prilike.

4. Mozes in jagnje.

Ko je pasel Mozes Jetrove ovce po puščavi, mu nekega dne jagnje od črede odletí. Nemudoma se napravi ga iskat. Dolgo ga išče in išče, pa zastonj. Že je merlelo solnce na robu puščave, ko pride do nekega studenca, ki je bistro vodico cedil v okrepčanje ljudi in živali. Prikloni se, da bi žejo pogasil, kar zagleda pod germičem zgubljeno jagnje, ki je ravno pilo. Ves vesel reče Mozes: „Bore jagnjiče! sedaj vidim, zakaj si zapustilo svojo čredo. Ko bi bil vedel, da te žeja morí, zanesel bi te bil na svojih rokah do vode.“ To izgovori, ga vzame in ga odnese k čredi.

Vsegavedoči oče v nebesih je vidil tudi to delo usmiljenja; in kmalo začuje Mozes glas iz nebes: „Mozes! ker se ti toliko smili celo nemurna drobna živalica, gotovo boš nosil v svojem sercu usmiljenje tudi do ljudi in njihovih otrok. Bodi odslej pastir mojega izvoljenega ljudstva.“ — Tako je postal Mozes glavar in odrešnik svojega naroda.

Bog je povsod pričujoč in njegova milost je neskončna nad vsemi stvarmi. Blagor tistim, ki so usmiljenega serca!

2. Popotnik.

V grajščini, ki jej dans pa ni več sledú, je živel svoje dni bogat gospodar. Daleč okoli je slovel njegov grad, tako lepo ga je bil okinčal; do ubogih in popotnih pa je bil terd in neusmiljen. Vsakega je z gerdo besedo odpravil od svoje strehe.

Neki večer pride popotnik v grajščino in prosi, da bi ga čez noč vzeli pod streho. Pa terdoserčni grajšak mu neusmiljeno pot pokaže in še pristavi: „Moj grad ni gostivnica.“ — Na to se popotnik nazaj oberne in pravi: „Dovolite mi še tri uprašanja; potem odidem v božjem imenu. Povejte mi vendar: „Kdo je pred vami v tem gradu živel?“ — „Moj oče.““ — „Kdo pa pred njim? — „Njegov oče, moj ded.““ — „Kdo pa bo za Vami v njem živel?“ — „Ako Bog da, moj sin.““ — „Če pa vsaki izmed vas le kratek čas v njem živi in ga eden drugemu prepustiti mora, kaj ste toraj družega, kakor gostje in grad gostivnica? Zatoraj ne glejte samo, kako ga bote okinčali in ozaljšali; konec ga bo, kakor vas in vašega rodú; rajši si sozidajte z dobrimi deli terdno prebivaljše v nebesih.“

Te besede so omečile serce terdemu možu, da je popotnika pod strehb vzela in odslej vsakemu rad postregel, ki ga je prosil pomoči. Njegova grajščina je postala prava gostivnica ubogim in sirotam.

3. Sonce in mavrica.

Božji stolec ali mavrica je bil razpet čez nebá obok. Sprelepo so se prelivale njegove barve, da se jim je čudilo mlado in staro. Vse ga je hvalilo in povzdigovalo. Pa obilna hvala ga stori prevzetnega. Svoje lepote in človeške hvale pijan se začne povikševati in bahati, da je lepši od sonca, ki ima samo sij, barv pa nima, kakor on.

Sonce čuje abotno bahanje, pa ne porajta zanj čisto nikar ne. Mirno plava dalje in se zakrije za oblaki; štimana mavrica pa obledí in zgine.

Ne svoji si, kar je tujega; prerana hvala, gotova sramota.

18.

Tičica in jajstran. *)

Tička je zaperta bla
 V hišici zeleni,
 Gor in dol je ferkala,
 Silila k nobeni.
 Pela je — luštno je — tukaj le.

---

*) Ta mična pesmica se prepeva po vsem gornjem Rožu skorej kot narodna. Zložil jo je blezo g. J. Marušnik, bivši kaplan v Št. Jakopu.

Druge tice morajo
 Živeža iskati,
 Zimski čas zmerzujejo,
 Morajo stradati,
 Meni pa — izbica — vsa dosti dá.

Jajstran gleda tičico,
 K oknu se jej vsede:
 „Oh, ti bora tičica!
 Glej na nas sosede;
 Prosti smo — počnemo — kar hočemo.

Ž verha v verh se vzdigamo
 Čez goré, planine,
 Tud vse mesta naše so,
 Polja in doline,
 Letamo — spevljamo — vživljamo.

Kedar zima bliža se,
 Mi za soncom gremo,
 Če nam tukaj prav ne gre,
 Boljše kraje vemo.
 Tičica — vzdigne se — lušno je.“

Tička `z hišice zletí,
 Jajstranu verjela,
 On jo zgrabi in vmori
 Zdaj ne bo več pela.
 Tičica — zakaj si pa — `z hiš`ce šla!

Kdor ni vedel do sedaj,
 Kaj so sladki marni,
 Bo pa vedel zanaprej
 Kakó so nevarni.
 Deklice — učite se — od tičice.

Spoštovanje kruha in soli.

Kruh, ki ga drugod tudi hleb imenujejo, imajo vsi Slovenci v veliki časti. Sploh ga le „božji dar“ imenujejo in kaj lepo ž njim ravnajo. Miza zanj mora biti čista, da se ne oskruni božji dar. Načne ga vselaj gospodar ali gospodinja, pa še le potem, ko je križ čez-nj storila. Vsaka drobtinica, ki pade na tla, se skerbno pobere, trikrat kušne in v ogenj verže ali živini v kermo, da se ne zatepta, kar bi bilo velik greh. Ko stopi gost v hišo, berž gospodar ali gospodinja hleb kruha prinese, da si ureže in se pogostí po stari šegi. Ravno tako spoštujejo na Ruskem tudi „sol“. Stopi li kak popotnik v rusko izbo, mu poda berž najstarši izmed družine, ki je ravno v izbi, hleb in sol, v znamenje, da je dobro došel pod njegovo streho. Komur je Rus s kruhom in soljo postregel, temu je vse na ponudbo, kar koli premore njegova hiša. Celo cesarska rodovina ne zameta te lepe stare navade in vsak novi vladar se pogostuje pri kronanju v staroslavni Moskvi s „hlebasolom“ to je „s kruhom in soljó“, kar se je zgodilo tudi pri kronanju sedanjega cara Aleksandra.

Naj bi se lepe stare šege vedno ohranile med nami Slovenci! Kjer so jih pa že spodrinile „nove

mode“, naj bi jih kmalo spet vpeljali. Kdor domače šege in navade zaničuje, je tujega — peklenskega duha navzet.

20.

Začetek opoldanskega zvonjenja.

V starih časih so le zjutraj in zvečer k molitvi zvonili, o poldne ni bilo slišati zvonú. Ravno leta 1856 je minulo štiri sto let, kar so začeli tudi opoldne zvoniti in kristjane k molitvi buditi. Začetek opoldanskega zvonjenja je pa tale:

Bilo je leta 1456, ko je silni Muhamed II. z veliko vojsko proti Belgradu lomastil. Strah in trepet je šel pred njim. Ogerski kralj Janez Hunyady in sloveči mnih Janez Kapistranski mu gresta s keršansko vojsko naproti, da bi branila vero in domovino. Pa Turkov je bilo kot listja in trave; pa česar moč človeška ne premore, to zmore blagoslov božji. Zató sveti oče papež Kalist III. ukaže, naj se po vsem keršanskem svetu opoldne zvoní, da bi se na to znamuje ljudje v goreči molitvi za srečno zmago keršanskega orožja k Gospodu obernili. Združena molitev oblake predere. V kervavi bitvi, ki so jo

20. julja 1456 kristjani bili z nevernim Turkom, so bile turške trume preobladane in razkropljene. Naznanilo o tej zmagi je dobil sveti oče dne 6. avgusta; zato je ukazal, naj se v spomin te vesele novice praznik „spremenjenja Gospodovega“ vselej na ta dan praznuje.

21.

Početek samostanov.

Pervo željo po samotnem življenju je porodila sveta vera. Možje, katerih serce je gorelo za popolnamost in polni goreče ljubezni do Boga, niso bili zadovoljni s tem, kar jim je velevala sveta cerkev, timveč so tudi želeli nasledovati štiri evangeljske svete, ki jih je sam Kristus priporočil. Odrekó se vsemu posvetnemu veselju in bogastvu in se podajo v samoto, da bi brez overe Kristusu služili in daleč od svoje zemaljske domovine le na nebeško mislili. Trem narvečim nagibom, ki so izvirkí vsega greha, so hteli tri posebne čednosti nasproti postaviti, namreč: sebičnosti radovoljno uboštvo, prevzetnosti pokorščino in poželjenju mesa vedno devištvo. Hvale vreden je bil ta sklep, ali še bolj pa njih serčna krepost, ki je bila toliko mogočna, da je zmagala vse posvetne poželjenja. Ob času preganjanja kristjanov so bežali mnogi pobožni krist-

jani v puščave. Takó se je podal v puščavo tudi nek Egipčan, Pavl po imenu, in je tam v miru Bogu služil. Po njegovem izgledu so storili še mnogi drugi pobožni možje in se podali v puščavo; nar bolj slovel med njimi pa je zavoľjo pobožnosti neki Anton, ki se še zdaj sv. Anton puščavnik imenuje. Ti pobožni možje so se imenovali eremite, to je: puščavnike. Dasiravno je bilo njih število takrat obilno, vendar je bilo vse tiho v puščavi. Vsak puščavnik je posebej živel, le k molitvam so se včasi vkup zbirali. Zraven božje službe so imeli še druge opravila. Obdelovali so polje, pečali so se tudi z rokodelstvom itd. Vse, kar jim je verglo njih delo, so navadno razdelili med ubožne kristjane, ki so pomanjkanje terpeli, za se so pa prideržali le toľiko, da niso lakote umerli. Sicer so se ostro postili in se vsemu posvetnemu veselju odpovedali, da bi svoje serce toľiko ľože Bogu darovali. Učakali so sploh visoke starosti, ker so tako zmerno in Bogu udano živeli: takó je živel sv. Anton 105 let, sv. Pavl 113 let. V začetku niso živeli v samostanih, vendar so že imeli svoje poglavarje, ki so jih očete kľicali. S časom so se združili v posebne hiše, da so ľože eden drugega k pobožnosti spodbujali in takó se je začelo samostansko življenje.

Patroni rokodelcov in obertnikov.

Svoje dni so ljudje vse bolj pobožno živeli. Vsako delo so z Bogom začeli in ga tudi z božjo pomočjo srečno dokončali. Vidno je bil nad njimi božji blagoslov. Vsako rokodelo, vsako djanje je imelo svojega patrona v številu svetnikov in svetnic božjih. Zato je nosila bandera ali zastava vsake rokodelske družbe podobo svojega patrona. Koliko je pa današnje dni med nami rokodelcov in obertnikov, ki svojega patrona clo po imenu več ne poznajo? Nate tu kratek pregled patronov nar glavniših rokodel:

Sv. Jožef, ki ga sv. pismo pravičnega imenuje, je patron tesarjev. Sv. Janeza Kerstnika, ki se je v tihi samoti na svoj poklic pripravljaj, z vodo svojo žejo gasil, hostne sterdi za hrano uživljaj in se v sirove zverinske kože oblačil, častijo bednarji, kerz narji in šivarji.

Izmed angeljev je postal Rafael, ki je mladega Tobijata po poti sprevajaj, varh krovcov ali streharjev, ki opravljajajo svoje opravila vedno v veliki nevarnosti.

Izmed aposteljnov se jih najde obilno število kot varhov ali patronov rokodelskih pred prestolom božjim. Sv. Petra, poglavarja aposteljnov, ki mu je Gospod sam ključe izročil, molijo klju-

čarji in zavoljo petelina, ki s svojim petjem čas bliže naznanja, tudi urarji. Pod varstvo sv. Pavla so se podali tapecirji in praprogarji (ki praproge ali tepihe delajo), v ohrambo sv. Simona pa barvarji. Sv. Janez evangelist, ki mu v kelihu podan strup ni kaj zamogel, je patron steklarjev. Sv. Jernej, ki so mu kožo s trupla zderli, je postal zavetnik strojarjev. Sv. Lukeža, kot malarja, častijo malarji. Sv. Matija, s sekiro vsmertenega, in sv. Lukeža zavoljo apokaliptičnega vola, molijo mesarji.

Izmed mučenikov so si izbrali rokodelci in obertniki sledeče patrone: Sv. Florjana so si izbrali za patrona dimnikarji in olarji ali pivarji. Sv. Vojteha častijo sedlarji. Sv. Boštjana, ki so ga s strelami usmrtili, molijo puškarji in strelci. Sv. Štefan, ki je bil kamenovan, je patron zidarjev in kamnosekov. Sv. Eulogija, ki so ga prebodli z medeno sulico, so si izbrali za priprošnika kotlarji in rudokopi. Sv. Kosma in Damijana, dva lekarja iz štertlega veka, častijo lekarji (zdravniki) in apotekarji, sv. Mavricija, načelnika tebanske legije, pa nožarji.

Izmed škofov in spoznavavcev so omeniti sledeči patroni: Sv. Petra Celestina častijo bukvozezi, sv. Bonifacija knjigarji, sv. Germana rezbarji (podobarji); sv. Ambro-

zija svečarji, sv. Eligija zlatarji in kovači, sv. Miklavža tačkarji, sv. Martina lakirniki in suknarji, sv. Antona lošarji, sv. Roka mizarji, sv. Benona in Mavricija ribiči, sv. Huberta točaji, sv. Blaža mjilarji, sv. Krišpina črevljarji, sv. Verbana vinogradniki in kupčevavci z vinom, sv. Teodozija pilarji, sv. Vilhelma klanfarji, sv. Jakopa klobučarji, sv. Fridolina očalarji, sv. Karola pa kositrarji.

Tudi izmed svetnic božjih so si izbrali naši spredniki patrone ali zavetnice. Narsvetejšo devico Marijo s sladkim deticom Jezus molijo kot patrono sterdeničarji ali popernjakarji. Sv. Elizabeto, znano zavoljo veliko dobrih del, ki jih je delila ubogim, častijo pekarji. Sv. Agata, stanovitno Bogu posvečena devica, kterej rabelj ni mogel pasú sneti, je postala patrona pasarjev in zvonarjev. Sv. Marijo Magdaleno, ki je svoje grehe ostro pokorila in objokovala, častijo kot zavetnico lasopleti in glavničarji. Sv. Katarina je postala patrona voznikov in kolarjev, in zavoljo svoje učenosti tudi tiskarjev. Sv. Cecilija je zavetnica organistov in godcov. Sv. Heleno, ki je križ in žreblje Jezusa Kristusa našla, častijo žrebljarji in iglarji. Sv. Kristina, ki so jej mlinski kamen okoli vratú obesili ter jo v vodo potopili, je postala patrona mlinarjev. Sv. Rotija, ki so se jej pred smertjo

angeli z vencom prikazali, je patrona vertnarjev. Sv. Ano molijo vervarji, sv. Barbaro pa rudarji.

Ta kratki pregled patronov in patron kaže lepo vzajemno zvezo med rokodelci na zemlji in svetniki božjimi v nebesih. Da bi bila ta zveza vedno tako terdna, kakor je bila svoje dni! Vsako delo bi dober speh imelo. Naj bi bil vsem rokodelcom vedno pred očmi stari pregovor:

Moli in delaj!

23.

**Kratek poduk o megli in oblakih
o dežju in mavrici, o toči in snegu,
o blisku in gromu.**

Od zemlje in od vod se vedno po malem ločijo neki mokrotni in spervič nevidni koščki in se vzdigujejo po zrakomorju na kviško. Te koščke imenujemo pare ali hlape, njih ločenje od zemlje in od vod pa hlapenje. Kedar so hlapi deržani od gornjega mokrotnega zraka na vzdol, in se tukaj zbirajo in razprostirajo, jim pravimo megla. Kedar so pa hlapi labkejši ko dolenji zrak, in se tedaj povzdigujejo nekaj več na visoko, se imenujejo oblaki. Oni gredo gor,

dokler ne najdejo na gornjem prostoru pretanek in mrazen zrak. Potem se tamkaj ustavijo, se zbirajo več skupaj in se zgostijo v majhnih vodnih mehurčkih. Kedar piše veter, jih poganja iz enega mesta na drugo.

Oblaki se navadno spreminjajo v razne podobe, in dobijo raznih barv, kakor jih večkrat vidimo. Kedar se gori omenjeni vodni mehurčki več pomnožujejo z družimi hlapci, ali se jih več vkup zjedini, postajajo težji, in padajo dol na zemljo v podobi kapljic: to padanje pa imenujemo dež.

Po tem tedaj, kar smo zdaj tukaj rekli, ne more dež iti, ako se ni bil poprej v podobah hlapov ali vodnih koščkov od zemlje ločil, in se pa povzdignil v viši prostor zrakomorja; in zato bi se skoraj djalo, da dež poprej s tal na kviško grè, potem pa v drugi podobi od tod sopet na tla.

Kakšenkrat se zapazuje v dežju nekaj posebnega. Namreč kedar na eni strani dež grè, in nasproti nji pa sonce sije, takrat se sončni žarki (sončni sij) lomijo v dežju, kakor pravijo znanci podnebnih prikazen ali astronomi, in takrat ti žarki naredijo sedembarven oblok, kateremu pravimo pa mavra ali mavrica ali božji stol. Mavrico vidimo tedaj vsakokrat le v dežju, nasprotnemu sončni svetlobi, to je, nasprotnemu tisti strani, kjer ne dežuje in kjer sonce sije.

V poletju, kedar je soparica, in je pa gorenji zrak merzel, zmerznejo tam tudi že omenjeni zgoščeni vodni meburčki ali hlapi, in padajoč dol proti zemlji, se nam prikazujejo kot zerna več ali manj debele po tem, kakor so se zgorej ali ob padanju naredile. Tiste zerna so ravno to, kar se imenuje toča, katera, kakor je znano, nam prinaša po navadi veliko škode in nesreče po poljih. Točo nam ne pošiljajo tedaj zlobne bitja — čarovnice ali copernice, kakor se je nekdanj po neumnem med prostim ljudstvom mislilo ali se clo morebiti še dan današnji misli po nekkih krajih.

Tudi po zimi zmerznejo hlapi, pa na drugo vižo, v gornjem zrakomorju, in padajo na tla v podobi lahkih oblik: zvezdic in iglic. Tistim pravimo sneg, ki pa po navadi nam ni samo neškodena, ampak nam nosi obilno obilno koristi, posebno kar se tiče nekkih zelišč, postavim, ozimine, ki jo pokriva in obvaruje, da ne pogine čez zimo. Razun tega nam sneg vzderževa tudi žive studence ali zvirne v gorah, iz katerih ver- vrajo, in se po časi spremenjajo v reke, tekoče v morje.

Le tam vtegne sneg nevaren in škodljiv biti, kjer se na visokem verh mest ali sel jako nakuplja, se pa v velikih in težkih grudah (plazih) od tam loči in se v doline silovito prev- aljuje; tedaj vzrokuje grozno velikih nesreč.

Pred začetkom dežja, in včasih tudi, kedar že dež gre, zapazujemo po letu ali sploh ob časih vročine, kakšenkrat pa tudi clo v spomladi, v jeseni in še po zimi nekatere prikazni na nebu, ki nas marsikrat v strah pripravljajo, namreč blisk in grom. — Te prikazni naj vam sledeče razloži:

Nekatere stvari imajo moč ali krepost, proti sebi pritezati druge stvari, kedar se une tistim, ali pa tiste unim približujejo ali se vzajemno dotikajo. Tisti moči ali kreposti pravijo električnost. Kedar ena stvar električna priteza proti sebi drugo stvar, se reče, da una to zadnjo elektrizira ali da ji podeluje električnost. Tako, postavimo, če se derga (riblje) okol pol minute na suknu pečaten vosek, in če se pa precej po tem približa koščku popirja, takrat uni vleče proti sebi tega zadnjega, to je, ga elektrizira ali mu podeli svojo električnost. Tukaj treba opomniti, da dve stvari, že same električne, ne pritezate ena drugo, ampak da se temveč odrivata ali odbiva ena od druge, in da se tedaj le električne in neelektrične stvari med seboj pritezajo, ali po pravem, da neelektrična je pritezana od električne, in tedaj od tiste elektrizirana.

Kedar se godi takšno pritezanje, posebno v velikem, se navadno primeri, da iz stvari, katera daja drugi električnost ali jo elektrizira, pre-

skoči nanjo iskra, in se da slišati tudi neki glas, več ali manj jak. Ravno kaj tacega se pripetuje tudi med oblaki v zrakomorju. Kedar se namreč približuje kak električen oblak drugemu neelektričnemu, preskoči iz unega na tega zadnjega iskra večja ali manjša, kateri pravimo blisk in o taki priložnosti se daja tudi slišati gori omenjeni glas, ki ga imenujemo grom.

Grom, katerega se ljudje po navadi veliko bojé, ni pa nevaren, ampak nevarna je le strela, kedar zanjo priletí precej grom; ako se tedaj kaj tacega ne zgodí, tudi strela ni nevarna. — Nekatere stvari rade strele na se vlečejo. Med tiste se štejejo zlasti drevesa, izbe z odpertimi okni, dimniki, ognjišča, človek sam, kedar teče, in pa zvonjenje na stolpih ali zvonikih. Iz tega bomo tedaj tudi lahko spoznali, kaj nam je storiti ob času nevihte, da bi se mogli ognjivati njene škodljivosti. J. Verdelski.

24.

Slovenski romar.

Veliko slovenskega sveta je obhodil naš romar. Povsod je našel prijazne in postrežne ljudi, ki jim sije ljubezen do bližnjega iz lica in očí; povsod je našel pridne delavce, ki v

potu svojega obraza od zore do mraka neutrudno obdelujejo svoje polja; povsod je našel zveste državljanе, ki ljubijo svojo domovino in svojega cesarja; skoraj povsod je tudi našel, kar ga je z narvečim veseljem navdalo, dobre kristjanе, ki radi v cerkev hodijo, verno božjo besedo poslušajo in svete čednosti iz cele svoje duše ljubijo. — Pa, žalibog, je vidil in slišal tudi marsikaj, kar ne služi na čast našemu narodu; marveč njegovo časno in večno srečo podkopuje. Rad bi vse razodel, kar mu ni moglo dopasti med nami, pa zmanjkalo bi prostora v letašnjem koledarčku. Tedaj za létos samo tole; Bog daj, da bi se kmalo poravnalo!

1. Naši spredniki so sloveli zavoljo njih pobožnosti in gorečnosti za božje reči po bližnjih in daljnih krajih. Njih pobožni duh se nam še zdaj očitno razodeva v obilnem številu lepih cerkev in cerkvic, ki so jih, vsi goreči za božjo čast, pozidali po doléh in gričih. Karkoli so si prihranili v skerbi za telesne potrebe, vse so obrnili v zidanje novih in v olepševanje starih cerkev. Njih cerkve so bile vredno prebivaljše Gospodu. Tudi naše dni se najde po vseh slovenskih krajih veliko far in soseščin, ki jim je cerkev še prva skerb, da je praznje pospravljena in olikana; pa najde se jih tudi tacih, od katerih se ne more misliti, da živí med njimi še stari keršanski duh naših predstaršev. Strah in

žalost te obide, ko stopiš sem pa tje v kako cerkev, ki se imenuje hiša božja. Kamor se ozreš, vse je vsednje: zidovi od zunaj in znotraj zanemarjeni in popačkani, okna potrupljene ali s pajčevino zapredene, klopi in tla vse nečedne ali polomljene in altarji večidel v takem stanu, da se milo stori človeku, ko pomisli, kako malo mar je ljudem božjih reči. Hvala Bogu! da je število tako zanemarjenih cerkvi le majheno. Slovenci! cerkev je hiša božja, naj vam bo torej vedno prva skerb, da bo vaša cerkev vredno prebivaljše našega Gospoda in Zveličarja.

2. V cerkvi se razlaga božja beseda. Božji besedi se pa spodobi čista posoda. Govornik! nikdar ne zabi, da razglašáš v cerkvi sveto besedo, ki jo onečastuje nečista, umazana posoda. V cerkvi bodi vedno tvoja beseda gosposka, sama izbrana pšenica, ne pa vsednja govornica, kakor je slišati po kerčmah in po tergih. Kriva je tvoja misel, da te ljudstvo umelo ne bo; govori prav po domače v čisti slovenščini in vari se nemškovanja, ki dela naš govor nerazumljiv, in prepričal se boš, kako željno in s kolikim dopadanjem bodo zbrani poslušavci na uho vlekli tvoje besede; nobena jim ne bo ušla. Kot zvest pastir se k ljudstvu ponižaj, kot oznanovavec božje besede se pa nad ljudstvo povišaj.

3. Sveta pesem je božja reč. V pesmih kipó naše serca gori v nebó. Zato je cerkev

cerkveno petje vedno gojila in ga po moči podpirala. Zavoljo lepega petja v cerkvi se tudi stari Slovenci sloveli, in semtertje še zdaj Slovenci daleč okoli slové. Pa najde se mnogo krajev, kjer cerkveno petje in s petjem tudi keršanski duh čedalje bolj gine in umira. Slovenski učitelji in duhovni gospodje! združite se in prizadevajte si iz vseh moči, da spet oživi staroslovensko petje, pri katerem se je udeleževala cela srenja. Saj imamo lepih cerkvenih in drugih poštenih pesem na izbero! S petjem bo oživel med nami tudi pobožni keršanski duh naših sprednikov. Lepo petje v cerkvi kaže na gorečega dušnega pastirja in pobožne farane.

Komur pa ni za petje gerlo ustvarjeno, naj prebira in moli iz kakih molitevni bukev. Še vse premalo se jih najde v rokah naše mladine in odrasčenih ljudi. Duhovni, učitelji in gospodarji! skerbite, da vaši farani, vaši učenci in vaša družina, ki brati znajo, brez molitevni bukev nikdar v cerkev ne prihajajo in da bodo dobre bukve tudi doma ob nedeljah in praznikih pridno prebiral. Kdor dobre bukve rad ima in jih marljivo prebira, temu gotovo ne bo ostajalo časa za pohajkovanje po grešnih potih.

4. Pokopališče je počivališče naših rajnih ljubih starišev, bratov in sester in drugih znancov, ki smo jih v življenju ljubili in spoštovali in ktere smo tudi po njih smerti ljubiti in spoštovati dolžni. Ljubezen jim homo pa skazovali s tim, da za njih

duše molimo in tudi kraj, kjer počiva njih truplo, v časti imamo in ga varjemo zoper vsako oskrunjenje ali onečastenje. Zato naj bo naša skerb tudi k pokopališčem obernjena. Terdna ograja, ne pa na pol razderto zidovje, naj jih varje zoper vsako poškodovanje od zunaj; grobovi naj bodo čedno ogrebljeni in, če je le mogoče, z lepimi križi z domačim nadpisom ozaljšani; sploh pa naj bo vse odstranjeno, kar bi spomin naših rajnih onečastiti utegnilo, post. če bi se po grobeh paslo itd. Naše pokopališča naj bodo prava lepota, ne pa naša sramota okoli cerkve. To nam bo na čast pred ljudmi in v zasluženje pred Bogom.

Kitica narodnih vganjk za kratek čas.

1. Bingelj bingljá, krehelj krehljá, bingelj doli pade, ga krehelj popade. — Kaj je to? Zelod in presic.
2. Kri nosi, kri tlači, pa vendar kervi nima. Kaj je to? Sedlo.
3. Spredej bit, zadej bit, v sredi pa nit. — Kaj je? Mravlja.
4. Kaj je više kot nebo? Cerkovne vrata.

5. Mati je pokopana, oče visi, sin okoli hodi
in ljudi moti. — Kaj je to? Vinska terta.
6. Mati je živa, sin je mertev, pa vendar
kemu odgovarjati zna. Kaj je to? Pero.
7. Kaj je boljše kot ena dobra klobasa? Dve.
8. Ktere živali se še po smerti sramujejo? ofojajujo?
8. Kdaj bolijo zajca zobje? Raki.
10. Kdo je rojen, je rodil, ni umerl in vendar
več ne živi? Kedar ga pes popade.
11. Jaz nimam nobene matere in moj oče je
moj mož. — Kdo sem? Lotova žena.
12. Kdo je na lastni materi derva sekal? Eva.
13. Šum šumi, grom gromi, bela baba skoz leti.
— Kaj je to? Adam.
14. Ktera hiša ni lesena? Min in moka.
15. Šviga švaga čez dva praga. — Kaj je ta? Polzeva.
16. Zakaj zajec nazaj pogleda, ko ga pes popade? Zibelj.
17. Kaj je bilo že pred Kristusovim rojstvom
stvarjeno, in še sedaj ni pet nedelj staro? Ker zadej oči nima.
18. Komu denar težo dela? Mesc.
19. Kmet vsak dan vidi, kralj le redko kaj,
Bog pa nikoli. — Kaj? Mošnji.
20. Zakaj visi tat? Sebi enacega.
20. Zakaj visi tat? Ker je verv prekatka.

21. Kdaj so majhene ribe dobre?

22. Kteri koš gre lačen na dvor in sit iz dvora?

23. Imam deklo, ki zmir na mestu sedi, pa vendar vse po izbi opravlja.

24. Imam deklo, vse po hiši opravi, pa za kot sede.

25. Je neki oče: vsem sinom klobučice ponakupuje, sam sebi pa ne more. — Kdo je?

26. Mertev živega nosi. — Kdo je?

27. Imam brata: ko je moker, je terd, ko je suh, je mehok in voljen. — Kdo je?

28. Imam dva psa: cel dan glojeta meso, po noči pa zijata. — Kdo sta?

29. Imam sestrico: po svetu bi hodila in povsod pravo storila. — Kaj je to?

30. Bog nima, svet ima, hudič bi rad in ne dobi. — Kaj je to?

Družbin oglasnik.

4. Družba sv. Mohora in njene postave.

Družba ali bratovščina sv. Mohora je dokončno ustanovljena, od milostljivega knezoškofa Kerškega 5. junija 1860 poterjena in od sv. Očeta z obilnimi odpustki obdarovana. Zató vabi družbin odbor vse verne Slovence in Slovenke, ki želijo deležni postati družbinih dobičkov, da v prav obilnem številu stopijo v novo osnovano družbo, ki se bo iz vseh moči poganjala za časno in večno srečo slovenskega naroda; posebno pa prosi častite g. g. duhovne in druge domorodce, naj jo vedno podpirajo z besedo in v djanju, da bo veselo rasla in čedalje lepših in koristniših bukev med slovenskim ljudstvom razširjati mogla. Ob enem pa prosi tudi vse slovenske pisatelje, da bi marljivo za-njo spisovali in jej vedno prav obilo v katoliškem duhu po domače zloženih spisov pošiljali. Vse pošiljatve — toda plačila proste — se prejemajo pod napisom: „Družba sv. Mohora v Celovcu“ (Klagenfurt). Pridjane se beró družbine „postave“, ki so jih milostljivi knez in škof Valentin 5. junija 1860 poterdili in pa „vodila opravnega reda“.

Postave.

§. 1.

Namen družbe sv. Mohora je:

Podpirati pobožno, lepo obnašanje in ohranjevati katoliško vero med slovenskim ljudstvom; v ta namen se bodo na svitlo dajale in razširjale med Slovenci dobre katoliške bukke.

§. 2.

Kako stopi in se sprejme kdo v to družbo!

Pravico v to bratovščino stopiti ima vsak katoliški kristjan obojnega spola, vsakega stanú in vsake starosti, da le dotične dolžnosti spolnovati more in hoče. Sprejme se pa vsak v to bratovščino s tim, da se pri kakem družbinem predstojniku oglasi in se njegovo imé v braterne bukve zapiše.

Kdor se je v to družbo tako sprejel, ostane njen družnik tako dolgo, dokler očitno ne naznani svoje volje, iz družbe stopiti, sam pri kakem predstojniku, ali pa dokler se zavolj zanemare družbinih dolžnost iz bratovščine ne dene.

§. 3.

Dolžnosti družnikov:

1. Vsak družnik naj vsak dan moli en „Očenaš“, eno „Češčeno Marijo“ in zraven naj pristavi besede: „Sveti Mohor, prosi Boga za nas“; to naj odmoli v ta namen: da se katoliška vera sploh, posebno pa med slovenskim ljudstvom, ohrani in razširja.

Vsak duhovnik, ki pristopi, naj pa še zraven tega tudi, ako je mogoče, 12. julija, kakor na praznik sv. Mohora, mašuje za vse žive in mertve družnike.

2. Vsak družnik plača tedaj, kedar v družbo stopi in potem vsako leto naprej, en goldinar avstr. veljave, da družba more na svetlo dajati dobrih bukev. Kdor po večkratnem opominjevanju svoje letnine ne plača, se ne bo več imel in štel za družnika; dalje se pa zavoljo tega ne bo več tirjeval ali pa toževal.

3. Vsak družnik se zaveže, da si bo po svoji moči in po svojih okoljščinah prizadeval, naj se dobre bukve med Slovenci razširjajo; vendar ta zaveza ni taka, da bi kdo svojo vest težil in si grehov nakladal, če tega ne dela.

§. 4.

Doblički družnikov:

1. Vsak družnik, ako vestno spolnuje pogodbe, postane deležen vseh odpustkov, ki so jih sv. Oče Pij IX. v svojem pismu od 18. maja 1860 podelili in so tile:

- a) Popolnoma odpustek na dan, ko kdo v bratovščino stopi, ako se zgrevano spové in sv. rešujo Telo vredno prejme.
- b) Popolnoma odpustek za smertno uro vsakemu, ako se zgrevano spové in sv. rešuje Telo vredno prejme, ali pa, če tega storiti ne more, vsaj presladko ime „Jezus“ zgrevano izgovori, ali pa vsaj v sercu pobožno izdihne.
- c) Popolnoma odpustek vsakemu družniku, ako se zgrevano spové in sv. rešuje Telo prejme in na dan sv. Mohora ali pa na eden kateri si bodi izmed sedem sledečih dni braterno cerkev, ali pa, če je ni, svojo farno cerkev obišče in tam pobožno moli za edinost keršanskih vladarjev, za pokončanje vseh krivover in za povišanje sv. katoliške cerkve.
- d) Odpustek sedem let in 280 dni (sedemkrat štirideset dni) štirikrat vsako leto, ako družnik kak vsedenj dan ali kako nedeljo braterno cerkev, če pa je ni, kako drugo od škofa poterjeno cerkev, kakor zgorej, obišče in pobožno moli.
- e) Odpustek šestdeset dni, kolikorkrat je družnik pri sv. maši ali pri kakem drugem cerkvenem opravilu v bratni cerkvi ali kapeli pričujoč; ali pa kolikorkrat kako od škofa poterjeno procesijo ali presveto rešujo Telo, naj se že v procesiji okoli nosi ali kakemu bolniku na dom nese, pobožno spremlja, ali pa, če tega storiti ne more, vsaj tedaj, ko zvon zasliši, en Očena

in češčena si Marija za rajne družnike odmoli, ali pa slednjič ktero si bodi dobro in ljubeznjivo delo stori. Ti odpustki vsi se zamorejo po priprošnji tudi za verne duše v vicah zadobiti.

2. Vsak družnik se udeleži vseh molitev in daritev sv. maš, ki se v namen te družbe opravljajo.

3. Od vsakih bukev, ki jih izda družba, dobi vsak družnik po enem iztisu za svoje plačilo. Kdor pa letnino plača po dvoje, troje itd., dobiva tudi po dvoje, po troje itd. izdanih bukev.

4. Vsak družnik ima pravico, take spise, ki se mu za slovensko ljudstvo potrebni ali koristni dozdevajo, družbenim odbornikom priporočevati, naj jih na svitlo spravijo.

§. 5.

Voditev družbe.

1. Kakor cerkvena družba te škofije stoji ta družba vselej pod nadgledstvom knezoškofa Kerškega, in pod vodstvom od ravno tega knezoškofa poterjenega odbora, kterega si v Celovcn stanujoči družniki izmed sebe izvolijo.

2. Po krajih, kjer so fajmošter družnik, so oni tudi njen predstojnik za svojo faro. Ako pa niso družnik, izvoli družbin odbor koga drugega (ako mogoče kakega duhovnika) za predstojnika. Ta oskerbljuje družbine opravila: on prejema nove družnike, jim izročuje družbine bukve, in pobira in zarajtuje njih letne plačila.

Vodila opravljenega reda.

§. 1.

Da doseže družba ali bratovščina sv. Mohora svoj imenitni namen, bo izdajala vsako leto:

- a) dvoje „slovenskih večernic“, namenjenih za priproste kmečke ljudi, ki bodo obsegale mične povesti, čedne pesmice, zanimive obraze iz življenja raznih narodov, mnogotere poduke o natoroznanskih resnicah in druge reči za poduk in kratek čas mladim in starim;
- b) majhen družbin „koledarček“, ki bo zapopal razun navadne pratike imenik častitih družnikov, vse družbine račune in mnogotere krajše n r a v n o - p o d u č n e spise za mladost in za odraščene ljudi. *)
- c) kolikor bodo pripuščale dnarne moči, še kake druge bukve, priprostemu kmetu v požlahtnovanje ali častiti duhovščini v koristno rabo.

Vsi spisi, ki jih misli družba na svitlo dati, morajo pa v čisti, lahko umevni slovenščini zloženi in po kakem visokočastitem škofijstvu poterjeni biti.

§. 2.

Razpošiljale se bodo družbine bukve trikrat v letu (mesca marca, mesca julija in mesca novembra) po tistem potu, po katerem jih vsak družnik prejema želí. Navadno se bo to godilo po vis. čast. dekanijstvih, katerim se bodo bukve za vse družnike v njihovem okraju po pošti pošiljale.

§. 3.

Da si pa družba lože pridobi dobrih bukev in spisov, bo plačevala gg. pisavcom izvirne sostavke po 9 gld. za tiskano polo v majhni obliki, kakor jo kažejo „Večernice“, poslovenjene pa po 6 gld.; če se bodo tiskali na veliki osmerki, jim bo dajala za polo po 3 gld. več. Če pa število družnikov v kakem letu čez 1000 naraste, jim bo za izvirne sostavke po 5, za prestave pa po 3 gld. več plačevala za tiskano polo.

*) Glej stran 69. Naznanilo.

§. 4.

Imé vsakega družnika se vpiše v družbine ali braterne bukve in se mu pošlje v znamenje njegovega pristopa podoba sv. Mohora. — Kdor se pa hoče za vse žive dni znebiti letnega plačila, plača v družbino matico v kovanem denarju ali v bankovcih 15 gld. na enkrat ali po 7 gld. 50 kr. vsaj dvakrat v teku enega leta; kdor pa svojega polovičnega plačila v družbino matico pred pretekom ustanovljenega obroka ne dopolni, zgubi pravico do prvega polovičnega plačila. S tim vplačilom postane vsakdo dosmerten družnik, ter si pridobi pravico do družbinih bukev za vse žive dni, šolske in farne bukvarnice pa za vse čase svojega obstanka. Ime vsakega dosmertnega družnika se ne vpiše samo v braterne bukve, ampak tudi v matični zapisnik in se mu pošlje v častno znamenje, da se šteje med vtemeljitelje družbe sv. Mohora, listina s podobo sv. Mohora, ki jo podpišeta razun vodja in tajnika vsaj še dva druga odbornika.

§. 5.

Matica je zakladna glavnica ali zakladni kapital, ki se ga nikdo ne sme dotakniti; le obresti iz matičnega denarja in letnina letnih družnikov se smejo obračati v natiskovanje družbinih bukev in za druge družbine potrebe. Naraščala bo pa matica:

- a) po vplačilih dosmertnih družnikov,
- b) po dobrovoljnih darilih,
- c) po darilih tistih gg. pisavcov, ki družbi svoje spise brez plačila prepuščajo, in
- d) po tistih denarjih, ki jih bo vsako leto vergla kupčijska razprodaja družbinih bukev.

§. 7.

Družbine opravila bo oskerbovalo devet v Celovcu bivajočih odbornikov, ki pa morajo letni ali dosmertni udi biti.

Sklepali bodo po čezpolovičnici glasov. Eden izmed njih je družbin vodja, eden vodjev namestnik in oskerbnik družbinega premoženja, eden pregledovavec družbinih računov, eden tajnik in vrednik družbinih spisov, ostali pa bodo skerbeli za naglo in natanjčno razpošiljanje družbinih bukev.

§. 6.

Ako bi se družba sv. Mohora iz kakega posebnega uzroka kedaj razvezala, imá vsak živi dosmertni družnik pravico do vložene plačila; kaj se pa ima z ostalim premoženjem zgoditi, razsodi z visokim družbinim zavetnikom družbin odbor.

Te vodila se smejo le po dogovoru in po čezpolovičnem dovoljenju vseh živih dosmertnih družnikov prenarediti.

V Celovcu 24. junija 1860.

Dr. Val. Müller,

korar in viši šolski ogleda kot vodja.

And. Einšpieler,

dub. svetovavec in katehet na realki kot vodjev namestnik.

Ant. Janežič,

c. k. učitelj višje realke kot tajnik.

P. Karl Robida,

c. k. gimn. učitelj kot pregledovavec družbinih računov.

Jožef Godina,

c. k. kam. komis., edbernik.

Karl Dürnwirt,

ipiritual, odbornik.

Lambert Ferčnik,

mestni kaplan, odbornik.

Krištof Kandut,

stolni kaplan, odbornik.

Gregor Somer,

c. k. nem. učitelj, edbernik.

2. Imenik dosmertnih družnikov.

Do 1. oktobra t. l. so dalje stopili v družbo sv. Mohora kot dosmertni udje sledeči(e) g. g.:

28. Pipan Jožef, kaplan v Vojščici in je plačal v matico	15 gld. — kr.
29. Fresl Franc, kaplan v Žabnicah in je plačal v matico	15 " — "
30. Belligar Ana, posestnica pri mostu Soče v Gorici in je plačala v matico .	15 " — "
31. Gabrioučič Marijana, služab- nica ravno tam v Gorici in je plačala v matico	15 " — "
32. Možič Tomaž, šolski pomočnik v Žabnicah in je plačal v matico . .	15 " — "
33. Elspaher Janez, šolar v Žabnicah in je plačal v matico	15 " — "
34. Kavčič Marija, v Gorici . .	15 " — "
G. Sajevec Janez (št. 16), kaplan pri sv. Križu, je plačal drugo polovico v matico	7 " 50 "
" Trampuš Ivan (št. 23), kaplan v Jarenini, je plačal drugo polovico v matico	7 " 50 "

Vsega vkup 112 gld. — kr.

3. Družbini podporniki.

V matico se je odštelo za neplačane rokopise 2. zv. „Večernic“ 3 gld. 30 kr. in 1 gld. kot dar od g. Fr. Fresla, kaplana v Žabnicah, t. j.: 4 gld. 30 kr.

Družbina matica se je torej, kakor je viditi iz pričujočega razkaza zopet za 116 gld. 30 kr. nov. denarja pomnožila.

K temu znesku v gotovih dnarjih gre prišteti 7 gld. 50 kr. iz razkaza v 2. zv. „Večernic“.

Za ta denar (t. j.: 123 gld. 80 kr. a. velj.) se je nakupila zopet ena državna obligacija po 100 gld. s 5 odstotki; 46 gld. 80 kr. se pa še hrani za dalje nakupovanje.

4. Naznanilo.

Ker nam od visoko častitih ordinarijatov doslej še niso dospele imena vseh novih družnikov z denarji vred, smo morali za to leto imenik častitih udov izpustiti, ker se z izdajo Koledarčka ni moglo več čakati. Iz ravno tega uzroka moramo tudi z računi za l. 1860 še počakati; prinesel jih bo pa 3. zv. „Večernic“, ki izide mesca marca.

Za vsakega družnika je koledarčku pridjana podobica sv. Mohora, ki jo daje družba svojim udom o njihovem prvem pristopu; za dosmertne družnike je pa zraven tudi priložena podoba, ki jim služi v poterjilo njihovega dosmertnega pristopa. (Dosmertni udje, ki so šele polovico plačali, jo dobijo berž, ko svoje polovično plačilo dopolnijo.)

00000441359

KAZALO.

	Stran
1. Sv. Mohor, Slovincov prvi apostelj	1
2. Papež Leon veliki pa Atila	6
3. Ura s kukovico	11
4. Pijanec	14
5. Smert za domovino	18
6. Pot skozi življenje	21
7. Moje želje	24
8. Devica na razpotju	26
9. Nevesta slovo jemlje	29
10. Popotnica	30
11. Podoba device Marije pred c. k. orožnico na Dunaju	32
12. Moder svet	33
13. Opat Lucij in puščavniki	34
14. Trojen smeh	36
15. Verske jagode	36
16. Vrabec in konj	38
17. Prilike	39
18. Tičica in jajstran	41
19. Spoštovanje kruha in soli	43
20. Začetek opoldanskega zvonjenja	44
21. Početek samostanov	45
22. Patroni rokodelcov in obertnikov	47
23. Kratak poduk o megli in oblakih, o dežju in mavrici, o toči in snegu, o blisku in gromu	50
24. Slovenski romar	54
25. Kitica narodnih vganjk za kratak čas	58

